

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЛІФАНОВА МАР'ЯНА ІГОРІВНА

УДК 339.7

**ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

ТЕРНОПІЛЬ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі міжнародної економіки Тернопільського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Куриляк Віталіна Євгенівна,
Тернопільський національний економічний
університет, завідувач кафедри міжнародної
економіки.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Луцишин Зоряна Орестівна,
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, заступник директора
Науково-методичного центру організації
навчального процесу;

кандидат економічних наук

Шуба Марина Володимирівна,
Харківський національний університет
мені В. Н. Каразіна, доцент кафедри міжнародних
економічних відносин.

Захист відбудеться 11 квітня 2019 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.01 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий 11 березня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

Т. О. Кізіма

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобалізація на початку третього тисячоліття набула безпрецедентних масштабів, диверсифікованих рівнів і форм прояву, які закладають якісно нову парадигму розподілу світової економічної влади. Її головною ознакою є, з одного боку, неухильне нарощування конкурентного лідерства розвинених країн та посилення їхньої експансії на всі сегменти глобального ринку, а з іншого – формування центрів глобального економічного суперництва з країн, колишніх аутсайдерів міжнародних економічних відносин. До останніх належать, зокрема, КНР, Індія, Бразилія, Індонезія і країни Близькосхідного регіону (Катар, Саудівська Аравія, Бахрейн), котрі в останні десятиліття характеризуються усталеною тенденцією випереджального нагромадження капіталу й реально претендують на перерозподіл секторів глобальної економіки. Окрім того, багато з цих держав сьогодні активно розбудовують галузі шостого технологічного укладу, що суттєво зміцнить їх конкурентний вплив на світогосподарську систему і головні тренди глобального науково-технічного прогресу. Усе це посилює зростання ролі та значення міжнародних фінансових центрів у поєднанні із процесом суттєвої передиспозиції країнових сил на користь нових центрів формування, розподілу та використання фінансового капіталу. Трансформація новітніх міжнародних фінансових центрів відбуватиметься під впливом системних детермінант. Вищевказане підтверджує актуальність теми та її важливість для сучасного розвитку глобальної економіки.

Різним аспектам досліджуваної проблематики присвячені праці зарубіжних і вітчизняних науковців. Проблема визначення закономірностей просторового розміщення та особливостей розвитку міжнародних фінансових центрів розглядається у працях переважно зарубіжних вчених і експертів: Дж. Гелбрейта, М. Голдберга, У. Голдсмита, Е. Девіса, Д. Елліота, Ю. Кассиса, М. Кастельса, М. Пебро, Й. Палмберга, Дж. Пуна, Дж. Тобіна. Трактатування поняття та класифікація міжнародних фінансових центрів містяться в працях іноземних фахівців: А. Варіса, М. Майнеллі, Г. Ріда, Р. Робертса, С. Сассен, Н. Слуки, А. Сахарова, Е. Семенцової, Юн Парка, Н. Тріфта, П. Тейлора, Дж. Фрідмана, П. Холла, Л. Худякова та ін. У вітчизняній літературі проблематика розвитку міжнародних фінансових центрів висвітлюється у працях таких учених: В. Козюка, Л. Колінець, Н. Кравчук, В. Куриляк, М. Лизун, З. Луцишин, Є. Савельєва, О. Сохацької, Н. Ухналь, С. Циганова, Н. Шелудько, Л. Шпак, М. Шуби та ін.

Проте, незважаючи на значний науковий доробок із визначеної проблематики, дискусійними залишаються питання особливостей формування/виникнення, трансформації функцій, місця та ролі міжнародних фінансових центрів у глобальній економіці, що потребує усвідомлення моменту трансформаційних змін і нової філософії нерівноважного глобального розвитку, зумовлюючи необхідність розробки системного підходу до вирішення суперечностей щодо визначення природи їх виникнення та причинно-наслідкових зв'язків із загальними параметрами макроекономічної динаміки, розроблення аналітичного інструментарію їх оцінювання. Окреслене коло питань зумовило

вибір теми дисертаційної роботи, дало змогу визначити мету та структуру дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Тернопільського національного економічного університету, зокрема: держбюджетної теми кафедри міжнародної економіки «Бенчмаркінг процесів регіонального розвитку Польщі, Словаччини, Болгарії та України» (державний реєстраційний номер 0115U002336), в межах якої автором визначено вектори діяльності нових міжнародних фінансових центрів; науково-дослідної роботи «Розвиток міжнародних відносин України в системі світової та європейської економічної інтеграції» (державний реєстраційний номер 0114U001085), в якій здійснено систематизацію теоретичних підходів до формування міжнародних фінансових центрів, удосконалено методологічні підходи до трансформації міжнародних фінансових центрів та обґрунтовано пропозиції щодо інтеграції України у геофінансовий простір як стратегічного пріоритету його міжнародної фінансової конкурентоспроможності; науково-дослідної роботи «Цивілізаційні виміри глобальних трансформацій і гео економічні пріоритети України» (державний реєстраційний номер 0114U001079), де автором висвітлені імперативи глобальних трансформацій міжнародних фінансових центрів.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є концептуалізація процесів трансформації міжнародних фінансових центрів з виокремленням їх системних детермінант, виявленням тенденцій розвитку і обґрунтування на цій основі нового формату міжнародного фінансового центру у глобальній економіці та можливих напрямках розвитку в Україні фінансової столиці.

Для досягнення мети у роботі були визначені та вирішені такі завдання:

- систематизувати теоретичні підходи до визначення міжнародних фінансових центрів та факторів, що обумовлюють їх виникнення;
- виявити системні детермінанти трансформації міжнародних фінансових центрів;
- здійснити порівняльний аналіз існуючих підходів до оцінки конкурентоспроможності міжнародних фінансових центрів;
- дослідити специфіку формування організаційно-інституційного забезпечення міжнародних фінансових центрів у контексті обґрунтування початкового етапу їх формування;
- виокремити основні тенденції розвитку нових міжнародних фінансових центрів для обґрунтування їх ролі, місця та значення в глобальній економіці;
- виявити специфіку розвитку нових міжнародних фінансових центрів в країнах з ринками, що формуються;
- окреслити вплив фінансових інновацій на формування міжнародних фінансових центрів;
- визначити стратегічні пріоритети трансформації міжнародних фінансових центрів та напрямів посилення інтеграційних процесів у сфері світових фінансів;
- запропонувати адаптивну модель розвитку у м. Києві фінансової столиці.

Об'єктом дослідження є процеси формування та функціонування міжнародних фінансових центрів у глобальній економіці.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти функціонування міжнародних фінансових центрів з урахуванням системних трансформаційних детермінант.

Методи дослідження. Основою методології дослідження є системний, міждисциплінарний та структурно-функціональний підходи, що дозволило сформулювати дефініцію, визначити основні детермінанти глобальних трансформацій міжнародних фінансових центрів, проаналізувати сучасний стан і динаміку розвитку нових міжнародних фінансових центрів й запропонувати модель інтеграції України у мережу міжнародних фінансових центрів.

У роботі використані такі загальнонаукові і спеціальні методи вирішення окреслених завдань: наукової абстракції (при обґрунтуванні категоріально-понятійного апарату дослідження); історико-логічний (для дослідження генезису й еволюції міжнародних фінансових центрів); аналізу і синтезу, індукції та дедукції (при виявленні закономірностей формування та розвитку міжнародних фінансових центрів); метод формалізації (при визначенні зв'язку міжнародних фінансових центрів з фінансовими ринками); метод порівнянь (для оцінювання масштабів світових та вітчизняних процесів функціонування фінансових ринків); метод статистичного та кореляційно-регресійного аналізу і моделювання (для визначення основних тенденцій розвитку міжнародних фінансових центрів). Для систематизації, групування, логічної й аналітичної обробки наукової інформації використано традиційні прийоми і методи: дескриптивно-вербальний, табличний і графічний.

Інформаційною базою дослідження є монографії та інші публікації вітчизняних та зарубіжних авторів, що пов'язані з дослідженнями трансформації міжнародних фінансових центрів, офіційна статистика та звіти міжнародних організацій (Євростат, ОЕСР, МВФ, Світовий банк, ЮНКТАД, Міжнародна федерація фондових бірж), аналітичні звіти Державної служби статистики України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, міністерств і відомств України й інших країн та ряду рейтингових агентств, дослідницьких центрів, аналітичних установ та програм.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретичних підходів і виокремленні новітніх тенденцій трансформації міжнародних фінансових центрів та розробці на цій основі системних рекомендацій щодо створення можливих передумов формування у м. Києві фінансової столиці для участі у перерозподілі світового фінансового доходу.

У результаті дослідження отримані такі найбільш вагомні результати:

удосконалено:

– трактування поняття «трансформація міжнародних фінансових центрів», яке, на відміну від позицій інших вчених, ідентифіковано як процеси консолідації національних фінансових ринків через злиття і поглинання та формування альянсів, що призводить до втрати традиційних елементів фінансової конкуренції і

набуття форм кооперації, які наближаються до прояву нових цивілізаційних процесів за умов віртуалізації простору;

– класифікацію міжнародних фінансових центрів, що, на відміну від існуючих, передбачає виокремлення двох класифікаційних ознак: за періодом виникнення (традиційні, нові, новітні) та за конкурентною позицією (конкурентоспроможні на глобальному рівні та конкурентоспроможні на регіональному рівні), що дасть змогу точніше їх ідентифікувати у процесі формування геофінансової системи;

– теоретичну модель інституційного забезпечення процесу формування міжнародних фінансових центрів, що, на відміну від існуючих, охоплює інституції, які формують національні особливості функціонування міжнародних фінансових центрів, забезпечують спроможність виконувати функції впродовж тривалого часу. Серед них виокремлено нові функції міжнародних фінансових центрів: функцію перетворення на потужні інформаційно-аналітичні та організаційно-управлінські комплекси, що володіють значним кредитним потенціалом; функцію управління міжнародною заборгованістю та її реструктуризацією; функцію сек'юритизації фінансових активів;

набули подальшого розвитку:

– концептуальні підходи дослідження міжнародних фінансових центрів, що мають міждисциплінарний характер і є своєрідною дифузією наукових підходів: як економічних (регіональна економіка, економічна географія, глобальна економіка), так і тих, що представляють інші напрямки наукових досліджень (соціологія, містобудування, урбаністика тощо). Це дало змогу розвинути теоретико-методичну базу дослідження та обґрунтувати сутність міжнародних фінансових центрів, що проявляється у розробці спільно з міжнародними фінансовими організаціями стратегій функціонування глобальної фінансової системи, розробці «правил гри» на фінансових ринках з урахуванням національних інтересів, необхідних за умов викликів діджиталізації глобальної економіки та віртуалізації фінансів;

– теоретичні підходи до виокремлення основних етапів життєвого циклу міжнародного фінансового центру, таких як становлення, стабільне існування, інтерформація, інтоформація, із визначенням точки виходу фінансового центру на нову криву життєвого циклу – безпосередньої трансформації, що дасть можливість визначити умови для ефективного функціонування та розвитку міжнародного фінансового центру на кожному етапі життєвого циклу;

– теоретико-організаційні підходи до імплементації адаптивної моделі розвитку м. Києва як фінансової столиці, яка полягає у розробці матриці SWOT-аналізу, де зазначені сильні й слабкі сторони м. Києва, а також можливості та загрози, які свідчать про значний потенціалу його розвитку. Відповідно до матриці SWOT-аналізу подано пропозиції, які дадуть змогу підвищити рівень конкурентоспроможності м. Києва у міжнародних рейтингах та покращити економічну ситуації в країні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні методологічні положення, розробки, висновки та рекомендації, сформульовані автором в дисертації, можуть становити теоретичну і прикладну основу для

удосконалення методології розробки геоекономічних важелів трансформації міжнародних фінансових центрів. Запропоновані висновки та пропозиції, отримані в результаті дослідження, взяті до використання Тернопільською торгово-промисловою палатою при визначенні ефективності інструментів просування своїх інвестиційних проектів та складанні операційних планів щодо пошуку джерел фінансування (довідка № 240/01-11 від 10.07.2018 р.). Рекомендації здобувача щодо механізмів інтеграції міста у модель фінансового кластера використано Управлінням стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради при підготовці та розробці плану заходів співробітництва із містами-партнерами, міжнародними організаціями (довідка № 382/2 від 13.07.2018 р.). Пропозиції щодо зміни підходів до управління регіональним розвитком, що передбачають посилення ролі регіонів у стратегічному плануванні та розвитку, базованому на ефективному використанні ресурсів, посиленні територіальної згуртованості та розвитку людського капіталу, використані Управлінням міжнародного співробітництва та фандрайзингу Тернопільської обласної державної адміністрації при підготовці міжнародних міжрегіональних угод з іноземними партнерами області (довідка № 125-2/01-9 від 17.07.2018 р.). Матеріали та результати дослідження впроваджені у навчальний процес Тернопільського національного економічного університету при розробці робочих програм, навчальних планів, науково-методичного забезпечення дисциплін «Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції», «Міжнародний рух фінансових ресурсів», «Міжнародні валютно-кредитні відносини» (довідка № 126-34/1223 від 05.07.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є одноосібно виконаною науковою працею, в якій розроблено нові шляхи вирішення важливої наукової проблеми, що полягає у розробці теоретико-методологічних положень та прикладних підходів до трансформації ролі, місця і функцій міжнародних фінансових центрів. Теоретичні узагальнення, розробки, висновки, пропозиції та інші наукові результати, що виносяться на захист, отримані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертації обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських конференціях, зокрема: «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2015 р.), «Україна у геоекономічному просторі: глобальні виклики, сучасні тренди розвитку та соціокультурні трансформації» (м. Тернопіль, 2015 р.), «Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ світової економіки» (м. Одеса, 2016 р.), «Соціально-економічний розвиток України: загрози та виклики в умовах трансформаційних змін» (м. Одеса, 2016 р.), «Сучасні тенденції міжнародних відносин: політика, економіка, право» (м. Львів, 2016 р.) «Європейська інтеграція: історичний досвід та економічні перспективи» (м. Одеса, 2017 р.), «Розвиток міжнародних економічних відносин: внутрішні та зовнішні фактори впливу» (м. Київ, 2017 р.), «Інноваційна економіка» (м. Львів, 2018 р.), «Літні наукові дискусії» (м. Вінниця, 2018 р.), «Двадцять дев'яти економіко-правові дискусії» (м. Львів, 2018 р.), «Економіка, фінанси, управління та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку» (м. Полтава, 2018 р.).

Публікації. Основні положення і наукові результати дослідження опубліковані у 19 наукових працях загальним обсягом 6,27 д. а., з них: 5 статей – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави (Чехія), 1 стаття – в іншому науковому виданні, 12 праць апробаційного характеру.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 228 сторінок, з них 175 сторінок основного тексту, 31 таблиця і 38 рисунків. Список використаних джерел із 301 найменування розміщений на 27 сторінках. 20 додатків займають 27 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У розділі 1 «**Теоретичні основи дослідження міжнародних фінансових центрів та їх трансформації у глобальній економіці**» розкрито теоретичний арсенал дослідження міжнародних фінансових центрів та процесів його трансформації, проаналізовано системні детермінанти трансформації міжнародних фінансових центрів і розкрито їх сутність для визначення різноманітності форм їхнього впливу.

В роботі зазначено, що сучасні глобальні економічні трансформації справляють безпрецедентний, революційний вплив на світову економічну систему. Це виявляється насамперед у посиленні процесів фінансової глобалізації, яка має об'єктивний характер і є закономірним результатом нарощування масштабів транскордонного переміщення фінансових потоків, зростання інтернаціоналізації національних фінансових систем, посилення лібералізації та конвергенції валютних, інвестиційних і кредитних ринків, що визначено характерними рисами функціонування міжнародних фінансових центрів.

У процесі дослідження визначено різні підходи до трактування сутності міжнародних фінансових центрів. Констатовано, що одні вчені розглядають міжнародні фінансові центри як місця концентрації банків, фінансових та страхових компанії, представництв бірж, інвестиційних і хеджфондів, транснаціональних компаній тощо (З. Луцишин, Ю. Хватова, М. Шуба); інші науковці позиціонують міжнародні фінансові центри як діючий міжнародний механізм управління світовими фінансовими потоками (Ю. Коречков, В. Кучеренко, Е. Тшігла). На рубежі ХХ–ХХІ ст. міжнародні фінансові центри визнаються хабами, де фінансові інститути різної юрисдикції сходяться для здійснення фінансового посередництва міжнародного масштабу (С. Мойсеев, С. Пахомова).

У дисертації подано авторське трактування міжнародних фінансових центрів: у вузькому значенні – як фінансової платформи, де є велика кількість фінансових інститутів, котрі здійснюють акумулювання та розподіл капіталу між її учасниками в певному географічному регіоні; у широкому значенні – як сукупність бізнес-процесів, що направлені на управління світовими фінансовими потоками.

Теоретичний аналіз та узагальнення основних положень щодо сутності та особливостей функціонування міжнародних фінансових центрів у регіональному й глобальному просторах дозволили структурувати систему детермінант (посилення процесів транснаціоналізації фінансової діяльності; цифровізація економіки; асиметричний розвиток глобальної економіки).

Структуризацію концептуального базису формування міжнародних фінансових центрів подано на рис. 1.

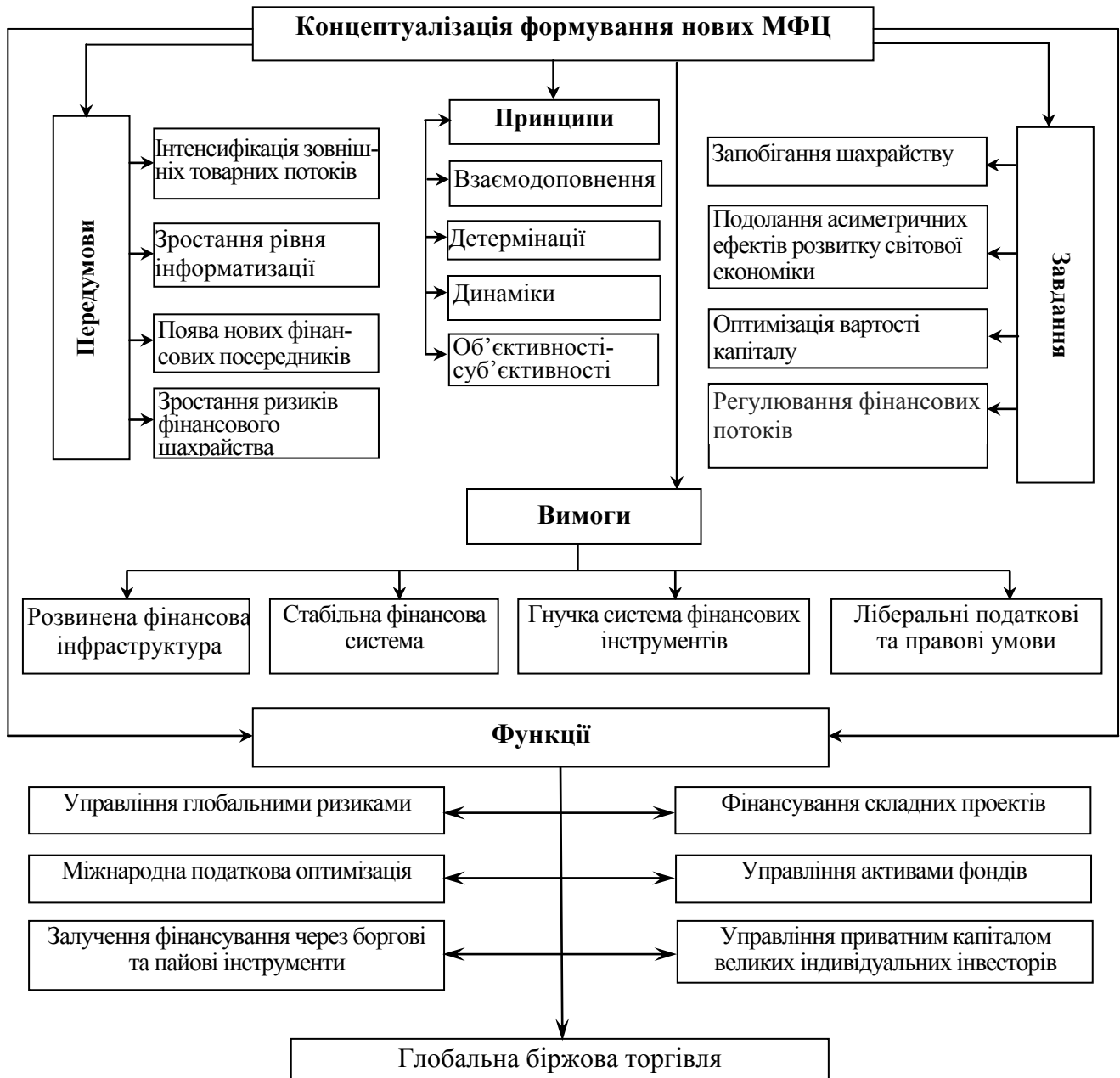

Рис. 1. Концептуальний базис формування нових міжнародних фінансових центрів

В дисертації обґрунтовано, що однією з основних передумов, яка визначає особливості формування міжнародних фінансових центрів, є активізація процесів глобалізації та інформатизації. Реалії розвитку фінансового ринку засвідчують, що технічний прогрес нині дає можливість укладати міжнародні угоди в режимі реального часу.

Узагальнення сучасної практики функціонування міжнародних фінансових центрів дало змогу удосконалити їх класифікацію з огляду на основні параметри (рис. 2).

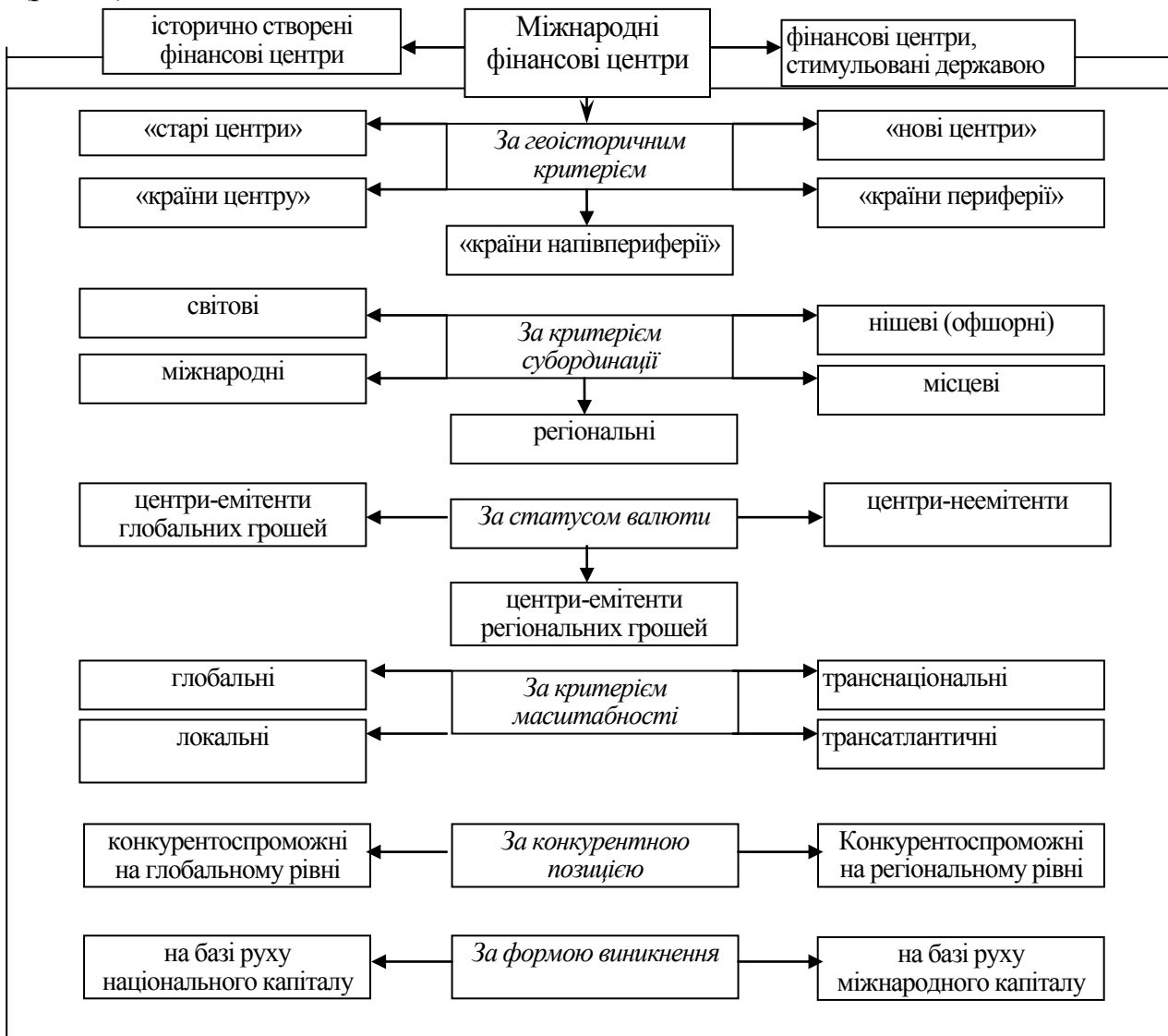

Рис. 2. Класифікація міжнародних фінансових центрів

У роботі акцентовано, що у світовій практиці еволюційно склалося дві форми міжнародних фінансових центрів: фінансові центри, що виникли на основі національних ринків капіталів, та центри, які були сформовані на основі переміщення міжнародних капіталів. Аналіз наукових праць зарубіжних економістів довів, що вони переважно поділяють міжнародні фінансові центри за географічним чи мовним критерієм.

Підсумовуючи, автор акцентує увагу на тому, що спершу формування міжнародних фінансових центрів було процесом еволюційним. Раніше вони формувалися в районах найбільш динамічних фінансових ринків, де відбувався перетин світових капіталів, торговельних потоків, розташовувалися штаб-квартири ТНК. У перше десятиліття XXI ст. міжнародні фінансові центри почали утворюватися за ініціативою країн в інших регіонах: на Близькому Сході, у Південній Африці, Латинській Америці. Окрім цього, змінилися умови виникнення/створення міжнародних фінансових центрів, зокрема пільгові умови,

податковий режим, різноманітний спектр ведення операцій, фінансові інновації тощо (Люксембург, Сінгапур, Гонконг).

У розділі 2 «Аналіз процесів трансформації міжнародних фінансових центрів у глобальній економіці» розкрито специфіку формування організаційно-інституційного забезпечення міжнародних фінансових центрів у контексті обґрунтування початкового етапу їх формування; виокремлено тенденції розвитку нових міжнародних фінансових центрів у глобальній економіці; проаналізовано динаміку функціонування нових міжнародних фінансових центрів у розвинених країнах та країнах з ринками, що формуються, для виявлення проблемних аспектів.

У роботі вказано, що вирішальну роль у розвитку міжнародних фінансових центрів відіграли процеси інтеграції та консолідації на фінансових ринках та поява інтегрованих фінансових посередників як інституційної основи фінансових центрів. Наголошено, що сьогодні потрібно зважати і на фінансову глобалізацію, яка дає новий поштовх для розвитку міжнародних фінансових центрів, приводить до формування нового світового економічного порядку і його інституційних інновацій.

Еволюційним підґрунтям трансформації міжнародних фінансових центрів є їх життєвий цикл. На основі аналізу підходів учених до структури життєвого циклу складних, високоорганізованих систем запропоновано схему життєвого циклу нових міжнародних фінансових центрів (рис. 3), який складається з таких етапів: становлення, стабільне існування, інтерформація, інтоформація.

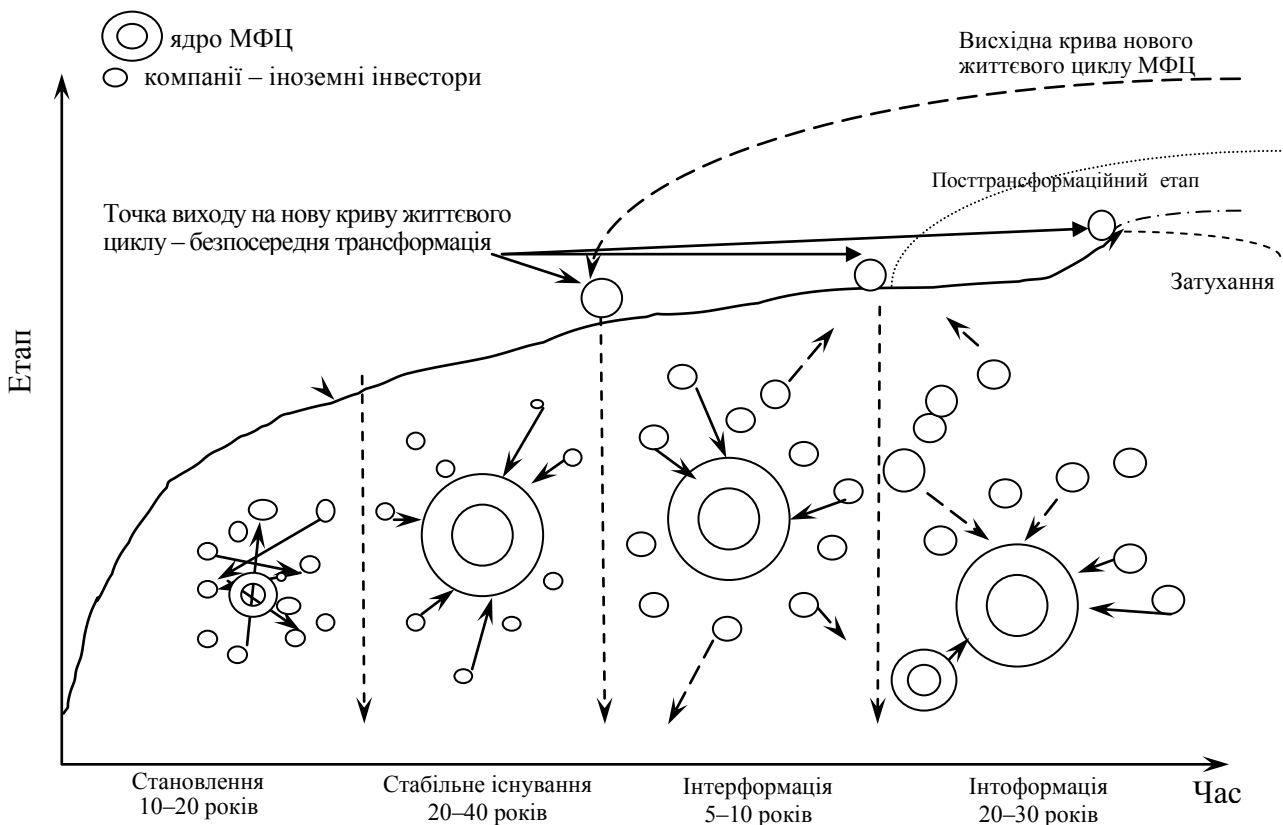

Рис. 3. Схема життєвого циклу нових міжнародних фінансових центрів

У дисертації обґрунтовано, що першим етапом у життєвому циклі міжнародного фінансового центру є етап становлення, який охоплює виникнення агломерації, формування інфраструктури, появу взаємозв'язків між учасниками. На етапі стабільного існування відбувається нарощення інфраструктури міжнародного фінансового центру. Структура центру стає щораз більш впорядкованою. При цьому в ній відбувається становлення як формальних, так і неформальних інститутів. Після цих двох етапів розпочинається період безпосередньої трансформації, характерними рисами якого є функціональна криза. Він характеризується етапом інтерформації (нестійкого та невизначеного стану). При цьому зростає потреба у взаємодії держави із найбільшими фінансовими центрами світу. Четвертим етапом життєвого циклу є інтоформація – період структурування, пов'язаний із заміною непрацюючих механізмів функціонування. Такий етап переходу характеризується появою нових фінансових інститутів, фінтех-інновацій, постійного оновлення зв'язків між учасниками фінансового центру.

У роботі аргументовано, що трансформація міжнародних фінансових центрів під впливом діджиталізації глобальної економіки потребує інституційного забезпечення процесу формування ланцюжка трансформаційних змін через визначення системних детермінант, які властиві кожному етапу (рис. 4). Перехід з одної стадії трансформації на іншу пов'язаний із зміною моделі і основними методами трансформації.

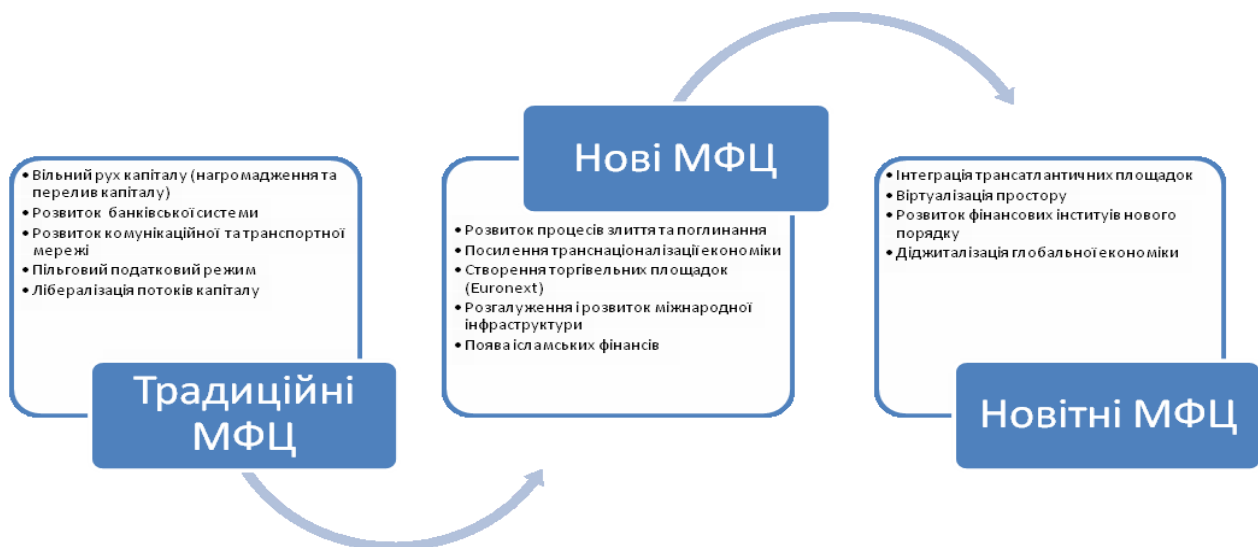

Рис. 4. Ланцюг трансформаційних змін міжнародних фінансових центрів

Автором визначено, що характерною рисою процесів трансформації міжнародних фінансових центрів є утворення нових фінансових інститутів, які можуть запропонувати клієнтам ширший спектр фінансових послуг. З цією метою міжнародні фінансові центри залучають широке коло фахівців, які аналізують стан, динаміку та визначають тренди глобальної економіки.

У роботі здійснено аналіз ВВП провідних міжнародних фінансових центрів, на основі якого зроблено висновки про те, що Токіо та Нью-Йорк і надалі будуть найбільш конкурентоспроможними фінансовими центрами та сприятимуть глобальному зростанню світової економіки (табл. 1). Лондон залишиться четвертою за величиною міською агломерацією за ВВП після Токіо, Нью-Йорка і Лос-Анджелеса.

Таблиця 1

Динаміка ВВП провідних фінансових центрів у 2016–2018 рр., млрд. дол. США

Фінансовий центр	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2020 р. (прогноз)
Нью-Йорк	1,662	1,717	1,210	1,560
Токіо	1,367	1,406	1,520	1,602
Лос-Анджелес	996,4	1,043	789,7	886
Лондон	879,5	765	731,2	708
Париж	715,1	850,0	669,2	611
Шанхай	386,8	469,1	516,5	660
Чикаго	514,3	679,7	524,6	645
Осака	535,3	673,1	654,8	630
Гонконг	320,9	341,4	364,8	407
Сінгапур	309,7	323,9	349,5	418

*Складено автором на основі даних «Top 10 Wealthiest Cities of the World by GDP».

Констатовано, що однією з тенденцій у розвитку світових фінансових центрів є процес зміщення фінансової активності з традиційних фінансових центрів у фінансові центри в країнах з ринками, що формуються. Підтвердженням цього є дослідження індексу довіри, інвестиційної привабливості, відкритості економіки тощо.

У розділі 3 «**Проблеми та перспективи розвитку нових міжнародних фінансових центрів**» досліджено процеси трансформації міжнародних фінансових центрів під впливом Революції 4.0; визначено пріоритетні напрями формування нових міжнародних фінансових центрів у розвинених країнах та країнах з ринками, що формуються; запропоновано адаптивну модель інтеграції України з мережею міжнародних фінансових центрів.

У роботі наголошено, що під впливом фінансових інновацій міжнародні фінансові центри зазнають кардинальних змін. Світові інвестиції у сфері фінтех стрімко зросли у першому півріччі 2018 р., досягнувши 57,9 млрд. дол. США, інвестованих у 875 угод, що демонструє суттєве збільшення порівняно з 38,1 млрд. дол. США, інвестованими за 2017 р. Незважаючи на можливі занепокоєння з приводу Brexit, Великобританія є лідером у вкладанні коштів у галузь фінтех в Європі, інвестувавши 16,1 млрд. дол. США і здійснивши п'ять з Топ-10 угод у цьому регіоні.

Акцентовано, що процеси трансформації міжнародних фінансових центрів під впливом інноваційних технологій набирають обертів, а реформування фінансової системи України має враховувати ці тенденції. На відміну від світових тенденцій, українська фінтех-індустрія залишається недостатньо розвинутою через слабкість фінансового сектору, з одного боку, та обмеженість інвестицій в

країну – з іншого. Проте навіть за таких умов фінтех-ринок в Україні розвивається доволі динамічно. На початку 2018 р. в Україні було 84 фінтех-компанії.

Зважаючи на сучасні трансформаційні зміни глобального фінансового середовища під впливом Революції 4.0, Україні варто взяти до уваги досвід країн Східної Європи та Центральної Азії з формування міжнародного фінансового центру (табл. 2).

Таблиця 2

Рейтинг та місце у ньому фінансових центрів Східної Європи та Центральної Азії*

Фінансовий центр	01.03.2017 р.		01.03.2018 р.	
	Місце	Рейтинг	Місце	Рейтинг
Варшава	36	664	45	620
Прага	58	637	71	567
Кіпр	76	619	72	566
Стамбул	78	617	76	562
Таллінн	44	653	79	559
Москва	89	601	83	555
Рига	53	642	87	551
Астана	New	New	88	548
Будапешт	72	623	89	547
Санкт-Петербург	87	603	91	531
Афіни	84	611	92	525
Алма-Ата	80	615	94	519
Баку	New	New	95	511

* Складено на основі даних «The Global Financial Centres Index».

Зміни, які відбулися у цих країнах, є яскравим прикладом соціально-економічних біфуркацій, які ніхто не міг передбачити та спрогнозувати. На сьогодні Польща є не тільки найбільшою економікою регіону, яка залучає значні інвестиційні потоки (переважно з країн-партнерів ЄС), а й демонструє значну позитивну динаміку щодо надання фінансових послуг. Варшавська фондова біржа – єдиний майданчик у Центральній та Східній Європі, який також пропонує інвесторам широкий набір похідних інструментів та структурованих продуктів. Із Варшавською фондовою біржею співпрацюють сьогодні 13 українських підприємств. Обґрунтовано, що Варшавська фондова біржа та її альтернативні платформи є перспективним майданчиком для інвестування в українські компанії. Незважаючи на те, що умови лістингу та участі з кожним роком стають більш жорсткі, українських емітентів ці зміни мають мотивувати до розвитку та зростання стандартів ділової активності. Залучення проміжного етапу виходу українських компаній на міжнародні фондові ринки забезпечить покращення інфраструктури на фінансовому ринку України.

Оцінювання позиціонування України за основними світовими рейтингами дозволило зробити висновок: країна має позитивну тенденцію за групою рейтингів економічного розвитку, зокрема відбулося суттєве покращення позицій за рейтингом податкового навантаження; за Глобальним інноваційним індексом 2017

Україна посіла найвищу позицію за останні сім років – 50 місце (однак для країни залишаються невирішеними проблеми, які не дають змоги суттєво підвищити її свої позиції в інших рейтингах).

У роботі автором визначено, що беззаперечним головним бізнес-центром в Україні є Київ. Київ – місто, відкрите для бізнесу та інвестицій, яке стимулює інновації та підтримує конкурентне середовище, частка якого у ВВП країни становить 20%. Відповідно запропоновано модель SWOT-аналізу проекту розвитку м. Києва як фінансової столиці з перспективою формування регіонального фінансового центру (табл. 3).

Таблиця 3

SWOT-аналіз проекту формування Києва як фінансової столиці

СИЛЬНІ СТОРОНИ (STRENGTHS)	СЛАБКІ СТОРОНИ (WEAKNESSES)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-економічний, політичний та освітньо-науковий центр країни. 2. Місце найбільшої концентрації капіталу і ресурсів у країні. 3. Високий рівень кваліфікації спеціалістів. 4. Висока концентрація науково-дослідного персоналу. 5. Відносно невисока вартість життя порівняно з іншими столицями Східної Європи. 6. Значний транзитний потенціал. 7. Оптимальний часовий пояс ведення фінансових операцій між східною та західною півкулями (+7 – Токіо, – 7 – Нью-Йорк). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недостатня прозорість діяльності органів влади. 2. Високий рівень бюрократичних перешкод для ведення та розвитку бізнесу. 3. Низький рівень заощаджень населення країни. 4. Нерозвинений фондовий ринок. 5. Відсутність фінансової культури та низька фінансова свідомість усіх учасників фінансового ринку. 5. Відсутність спеціалізованих арбітражних судів. 6. Зношена інженерна та транспортна інфраструктури.
МОЖЛИВОСТІ (OPPORTUNITIES)	ЗАГРОЗИ (THREATS)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість збільшення надходжень до бюджету шляхом виводу економіки з тіні. 2. Значний потенціал розвитку ринку послуг. 3. Безпосередня близькість до ЄС та вільний візовий режим для країн ЄС з боку України. 4. Наявність територій міста, які нині використовуються неефективно. 5. Впровадження антикорупційних та дерегуляційних реформ. 6. Розробка стандартів «Smart City» з метою стимулювання співробітництва між містом, бізнесом, спільнотою. 7. Можливості підтримки та реалізації креативних конкурентних українських стартапів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Непередбачуваність економічної та політичної ситуації в країні. 2. Відсутність належного позиціонування та просування міста у світі. 3. Монополізація ринків, відсутність конкуренції. 4. Недосконалість роботи державних регуляторних механізмів (непрозорі процедури надання ресурсів, відсутність інформації тощо). 5. Неактуальність освітніх програм, відсутність кадрового забезпечення для зростаючих галузей.

Результати аналізу сильних і слабких сторін Києва, а також можливостей та загроз, свідчать про наявність потенціалу для розвитку міста. Запропонована модель SWOT-аналізу передбачає спрямування цільових орієнтирів на підтримку та реалізацію конкурентних українських стартапів; розвиток стартап-інкубаторів; розробку стандартів «Smart City». Україна входить до двадцятки найбільших експортерів ІТ-послуг у світі. В країні існують певні обставини, що роблять її унікальним конкурентоспроможним центром ІТ-аутсорсингу.

Реалізація моделі взаємодії економічних імперативів та трансформації економіки України в глобальному вимірі сприятиме просуванню інвестиційного потенціалу міста; розробці стандартів та форм для підвищення якості підготовки

інвестиційних програм і проектів; активізації інвестиційної діяльності; підтримці стартапів та технопарків, що дозволить мобілізувати потенціал ІТ-сектору та розвинути інформаційну структуру держави.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у розробці науково-теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо трансформації міжнародних фінансових центрів у глобальній економіці. За результатами дослідження сформульовано такі висновки:

1. Фінансова глобалізація якісно змінила роль міжнародних фінансових центрів у світовій економічній системі за останні п'ятдесят років, оскільки усунення контролю над транскордонним рухом капіталу загострило диспропорції й прискорило розвиток фінансової сфери. Це відповідно змінює вимоги до формування міжнародних фінансових центрів. В епоху геофінансової економіки міжнародні фінансові центри мають різноманітні організаційні типи, що пояснюється багатовимірністю моделей їх розвитку. На основі систематизації теоретичних положень класифікації міжнародних фінансових центрів виокремлено дві нові класифікаційні ознаки: за періодом виникнення (традиційні, нові, новітні) та за конкурентною позицією (конкурентоспроможні на глобальному рівні та конкурентоспроможні на регіональному рівні). Це дасть змогу точніше їх ідентифікувати у процесі формування геофінансової системи.

2. Світова економіка в XXI ст. характеризується трансформаційними процесами, які у різних країнах потребують неоднакового часу й зумовлені різноманітними причинами. Аналіз концептуального базису формування міжнародних фінансових центрів дав змогу з'ясувати такі основні системні детермінанти трансформації міжнародних фінансових центрів: фінансова нестабільність, пов'язана із критичними (поворотними) точками циклів ділової активності, розглядається як складова циклічної економічної кризи в трьох сегментах економіки: сферах грошового обігу, кредитного й фондового ринку; посилення процесів транснаціоналізації фінансової діяльності; нестабільність на фінансових ринках у формі раптового зниження цін на основні національні фінансові активи; активізація консолідаційних процесів у фінансовій сфері; прогрес розвитку інформаційних і біржових технологій.

3. Запорукою конкурентних позицій міжнародних фінансових центрів є наявність певного «набору» локалізаційних факторів або атрибутів, котрі формують його ресурсний потенціал для налагодження певних видів економічної діяльності, а також мають потужний позитивний ефект для розвитку національної економіки. Для оцінювання рівня конкурентоспроможності нових міжнародних фінансових центрів використовуються кількісні (валовий внутрішній продукт, ринкова капіталізація, прямі іноземні інвестиції, обсяги транскордонних злиттів та поглинань тощо) та якісні (індекс глобальних фінансових центрів, індекс глобальної конкурентоспроможності, індекс економічної свободи, індекс довіри тощо) індикатори, котрі дозволяють проводити порівняння між фінансовими

центрами щодо рівня їх входження у світовий фінансовий простір та аналізувати вплив фінансової глобалізації на їхні національні економіки. Усталеними системними конкурентними перевагами володіють на сьогодні фінансові центри країн-лідерів, які не тільки представлені в існуючих рейтингах конкурентоспроможності фінансових центрів, а й лідирують практично за всіма субіндексними показниками мегаполісної конкурентоспроможності.

4. У процесі оцінювання організаційно-інституційного забезпечення міжнародних фінансових центрів підтверджено тезу щодо існування тісного взаємозв'язку між формальними та неформальними інститутами. Зазначено, що складовими організаційно-інституційного забезпечення міжнародних фінансових центрів є: нормативно-правова база; суб'єкти формування та функціонування фінансових центрів; інструментарій, який використовується міжнародними фінансовими центрами з метою впливу на глобальну економіку. З'являються нові види інституцій, які визначають основні тенденції розвитку міжнародних фінансових центрів, забезпечують спроможність виконувати функції впродовж тривалого часу (необанки, групи банкострахування, фінансові платформи). Від якості організаційно-інституційного забезпечення міжнародних фінансових центрів буде залежати швидкість інтеграції економіки країни до світового економічного простору та ефективність розвитку глобальної економіки загалом.

5. Виокремлено основні тенденції формування міжнародних фінансових центрів у глобальній економіці, які мають міждисциплінарний характер і є своєрідною дифузією наукових підходів. Зазначені тенденції полягають у: переході від традиційних методів управління міжнародними фінансовими центрами до новаторських, трансформаційних; швидких темпах запровадження нових цифрових технологій у фінансовий сектор; збільшенні глобальних потоків іноземних інвестицій. Зважаючи на це, світовий досвід функціонування міжнародних фінансових центрів доводить, що поява нових трансформованих міжнародних фінансових центрів (Сінгапур, Гонконг, Дубаї, Шанхай) і зміцнення позицій «традиційних» центрів (Лондон, Нью-Йорк, Франкфурт, Люксембург) стали результатом проведення цілеспрямованої новаторської фінансової політики.

6. Специфічними особливостями трансформації нових міжнародних фінансових центрів у країнах з ринками, що формуються, є пільговий податковий режим для розміщення іноземного капіталу і реєстрації іноземних компаній; виникнення нових спеціалізацій міжнародних фінансових центрів, що пов'язано з віртуалізацією економіки; фрагментація стадій життєвого циклу міжнародних фінансових центрів у зв'язку з впливом Четвертої промислової революції. З метою виявлення специфіки розвитку нових міжнародних фінансових центрів у країнах з ринками, що формуються, запропоновано використати досвід Варшави та Астани, які претендують на роль регіональних міжнародних фінансових центрів.

7. У процесі дослідження визначено, що поява глобальних цифрових платформ та нових бізнес-моделей у другій декаді XXI ст. матиме значний трансформаційний вплив на формування міжнародних фінансових центрів. Фінансові інновації (мобільні гроші, пірингові системи, кредитування та страхування) матимуть як негативний (скорочення робочих місць у фінансових установах країн, що розвиваються), так і позитивний (лібералізація фінансових

послуг) вплив, і стануть рушійними силами трансформації міжнародних фінансових центрів.

8. Пріоритетними стратегічними напрямками трансформації міжнародних фінансових центрів є: вибір основної спеціалізації нового міжнародного фінансового центру; розробка концепції інфраструктурного розвитку нового міжнародного фінансового центру; створення конкурентних інформаційних центрів «Big Data», причому розвиток цих процесів має здійснюватися як на державному рівні, так і на рівні окремих інституцій. Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню інноваційності діяльності міжнародного фінансового центру відповідно до сучасного нерівноважного розвитку глобальної економіки.

9. Розроблено адаптивну модель інтеграції України з мережею міжнародних фінансових центрів з урахуванням глобалізаційних викликів, котра охоплює: визначення м. Києва як ядра економічного зростання; визначення факторів попиту на фінансові послуги міжнародного фінансового центру; вибір спеціалізації міжнародного фінансового центру; розробку SWOT-аналізу; прийняття рішення щодо доцільності створення фінансового центру в цьому регіоні.

Основні результати дослідження використовуються у діяльності Тернопільської торгово-промислової палати, Управління міжнародного співробітництва та фандрайзингу Тернопільської обласної державної адміністрації, Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради, а також у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Ліфанова М. І. Концептуальні основи формування світових фінансових центрів. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва. 2015. № 2 (9). С. 96–101 (0,40 д. а.).
2. Ліфанова М. І. Міжнародні фінансові центри: поняття, умови та стадії формування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. № 17. С. 21–24 (0,58 д. а.).
3. Ліфанова М.І. Еволюція підходів до міжнародних фінансових центрів у глобальних умовах розвитку. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. № 2. С. 42–46. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/2-2016-ukr> (0,54 д. а.).
4. Ліфанова М. І. Механізми розвитку фінансових центрів та стадії їх життєвого циклу. Економічні студії. 2017. Вип. 3 (16). С. 64–68 (0,44 д. а.).
5. Ліфанова М. І. Критерії ранжування та оцінки розвитку міжнародних фінансових центрів в умовах фінансової глобалізації. Sciences of Europe. 2018. Vol. 2. № 28. Р. 20–29 (0,83 д. а.).
6. Ліфанова М. І. Інституційне середовище функціонування міжнародних фінансових центрів. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 30. Ч. 1. С. 13–19 (0,58 д. а.).

7. Ліфанова М. І. Ретроспективний аналіз формування міжнародних фінансових центрів. Економіка та держава. 2018. № 7. С. 90–94 (0,79 д. а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Ліфанова М. І. Міжнародні фінансові центри та їх роль у світовій економіці. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації: зб. тез доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Тернопіль, 26–27 берез. 2015 р.). Тернопіль: Астон, 2015. С. 40–41 (0,10 д. а.).

9. Ліфанова М. І. Фінансові центри та їх роль у світовій економіці. Україна у геоекономічному просторі: глобальні виклики, сучасні тренди розвитку та соціокультурні трансформації: матеріали III Всеукр. наук. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 15 трав. 2015 р.). Тернопіль: Вектор, 2015. С. 117–119 (0,13 д. а.).

10. Ліфанова М. І. Теоретичні засади дослідження передумов та причин формування міжнародних фінансових центрів. Соціально-економічний розвиток України: загрози та виклики в умовах трансформаційних змін: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф (м. Одеса, 20–30 квіт. 2016 р.). Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2016. С. 32–34 (0,17 д. а.).

11. Ліфанова М. І. Умови формування міжнародних фінансових центрів. Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ світової економіки: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Одеса, 15–16 квіт. 2016 р.). Одеса: ОНЕУ, 2016. С. 345–348 (0,14 д. а.).

12. Ліфанова М. І. Глобальне місто – «платформа» міжнародного фінансового центру. Сучасні тенденції міжнародних відносин: політика, економіка, право: зб. наук. праць V Щорічної міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 22 квіт. 2016 р.). Львів: Бадікова Н. О. 2016. С. 179–182 (0,18 д. а.).

13. Ліфанова М. І. Формування життєвого циклу міжнародного фінансового центру. Європейська інтеграція: історичний досвід та економічні перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 3–4 берез. 2017 р.). Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2017. С. 27–29 (0,19 д. а.).

14. Ліфанова М. І. Вплив циклічності на розвиток глобальної економіки. Розвиток міжнародних економічних відносин: внутрішні та зовнішні фактори впливу: зб. тез наук. роб. учасн. Міжнар. наук.-практ. конф. для студ., асп. та молодих учен. (м. Київ, 24–25 лют. 2017 р.). К.: Аналіт. центр «Нова економіка», 2017. С. 17–19 (0,17 д. а.).

15. Ліфанова М. І. Біткоїн як нова міжнаціональна валюта. Літні наукові дискусії: зб. наук. матеріалів XXI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Вінниця, 15 черв. 2018 р.). Ч. 1. С. 47–52 (0,27 д. а.).

16. Ліфанова М. І. Суб'єкти міжнародних фінансових центрів. Інноваційна економіка : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 8–9 черв. 2018 р.). Херсон: Молодий вчений, 2018. С. 32–35 (0,21 д. а.).

17. Ліфанова М. І. Основи інституційного забезпечення міжнародних фінансових центрів. Проблеми сучасної Європи та України: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ. та молодих вчен. (м. Тернопіль, 25–26 трав. 2018 р.). Тернопіль: Вектор, 2018. С. 43–47 (0,20 д. а.).

18. Ліфанова М. І. «Міжнародний фінансовий центр» та «глобальне місто»: взаємозв'язок понять. Двадцять дев'яти економіко-правові дискусії: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Львів, 19 лип. 2018 р.). Тернопіль: ФО-П Шпак В. Б., 2018. С. 36–39 (0,17 д. а.).

19. Ліфанова М. І. Трансформація міжнародних фінансових центрів. Економіка, фінанси, управління та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 23 лип. 2018 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2018. Ч. 1. С. 9–10 (0,18 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Ліфанова М. І. Трансформація міжнародних фінансових центрів у глобальній економіці. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світова економіка і міжнародні економічні відносини. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2018.

Дисертація присвячена теоретичному обґрунтуванню сутності та особливостей процесу трансформації міжнародних фінансових центрів під впливом структурних глобалізаційних зрушень з виокремленням системних детермінант та врахуванням тенденцій їх розвитку.

Обґрунтовано, що трансформація в різних країнах потребує неоднакового часу і зумовлена низкою причин. Виокремлено такі головні глобалізаційні імперативи трансформації міжнародних фінансових центрів: посилення процесів транснаціоналізації фінансової діяльності; загострення конкуренції між його операторами; активізація консолідаційних процесів у фінансовій сфері; прогрес у розвитку інформаційних і біржових технологій; нерівномірний розвиток глобальної економіки.

Розроблено адаптивну модель інтеграції України з мережею міжнародних фінансових центрів з урахуванням глобалізаційних викликів, що охоплює: визначення міста як ядра економічного зростання; визначення факторів попиту на фінансові послуги МФЦ; вибір спеціалізації МФЦ у столиці, місті; розробку SWOT-аналізу; прийняття рішення щодо доцільності створення фінансового центру в певному регіоні. Наголошено, що окреслені заходи будуть доцільними навіть за умови, якщо Київ не стане світовою столицею й міжнародним фінансовим центром у найближчій перспективі.

Ключові слова: міжнародний фінансовий центр, транснаціональна корпорація, глобальна економіка, фінансові інновації, трансформація.

АННОТАЦИЯ

Лифанова М. И. Трансформация международных финансовых центров в глобальной экономике. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2018.

Диссертация посвящена теоретическому обоснованию сущности и особенностей процесса трансформации международных финансовых центров под влиянием структурных глобализационных сдвигов с выделением системных детерминант и учетом тенденций их развития.

Обосновано, что трансформация в разных странах требует неодинакового времени и обусловлена рядом причин. Выделены следующие главные глобализационные императивы трансформации международных финансовых центров: усиление процессов транснационализации финансовой деятельности; активизация консолидационных процессов в финансовой сфере; прогресс в развитии информационных и биржевых технологий; неравномерное развитие глобальной экономики.

Разработано адаптивную модель интеграции Украины с сетью международных финансовых центров с учетом глобализационных вызовов, которая включает: определение города как ядра экономического роста; определение факторов спроса на финансовые услуги МФЦ; выбор специализации МФЦ в столице, городе; разработку SWOT-анализа; принятие решения о целесообразности создания финансового центра в данном регионе.

Отмечено, что указанные меры будут целесообразными даже при условии, если Киев не станет мировой столицей и международным финансовым центром в ближайшей перспективе.

Ключевые слова: международный финансовый центр, транснациональная корпорация, глобальная экономика, финансовые инновации, трансформация.

ABSTRACT

Lifanova M. I. Transformation of international financial centers in the global economy. – Manuscript.

The Thesis for the Candidate Degree in Economic Studies, Specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2018.

The thesis elaborates a theoretical substantiation for the essence and peculiarities of the process of transformation that is taking place in the international financial centres under the influence of global structural shifts, setting apart its systemic drivers and taking into account the tendencies of their development.

The modern-day global economic transformations produce an unprecedented revolutionary influence onto the world economic system. It manifests itself primarily in the strengthening of financial globalization processes, which is objectively and naturally

a result of the growing transnational movement of financial flows, increasing internationalization of national financial systems, and increasing liberalization and convergence of the foreign exchange, investment and credit markets, which are inherent features of the functioning of international financial centres.

The thesis substantiates that transformations in different countries occur within different time spans and are driven by numerous reasons. The following main global imperatives for the transformation of international financial centres were singled out: the growing transnationalization in the sphere of financial activity; the intensifying competition among its operators; the increasing consolidation in the sphere of finance; the progressing development of information and exchange-trading technologies; the uneven development of the global economy.

In the process of assessing the organizational and institutional providing of international financial centers, the hypothesis was proven that there exists a tight coupling between the formal and informal institutions. It is admitted that the organizational and institutional providing of international financial centers contains the following components: the legislative base; the subjects that form and operate the international financial centers; the instruments that are applied by international financial centers to produce an impact on the global economy. The quality of the organizational and institutional providing of the international financial centers was proven to directly affect the speed of national economy's integration into the world economic space and the effectiveness of global economic development as a whole.

The following key global tendencies in the development of international financial centres were singled out in the thesis: The transition away from traditional to innovative and transformative methods of international financial centre governance; the fast pace of implementing new digital technologies into the financial sector; the growing global flows of foreign investment.

It is emphasized that the processes of IFCs transformation under the influence of innovative technologies are gaining momentum, and thus, the reform of financial system in Ukraine should take these tendencies into account. In contrast to global tendencies, the Ukrainian fintech industry remains underdeveloped due to weaknesses in the financial sector, on the one hand, and lack of investment into the country, on the other. However, the Ukrainian fintech market is vigorously developing even under such conditions.

Bearing in mind the challenges of globalization, an adaptive model for Ukraine's integration into the network of international financial centres was developed. It includes the definition of a city as a kernel of economic growth; specification of the factors determining the demand for IFCs' financial services; the choice of IFC's specialization in the capital city, in a city; design of the SWOT-analysis; and the algorithm of making a decision about the feasibility of creating the financial centre within a specified region. It is emphasized that the above-mentioned measures will be feasible even if Kyiv becomes neither a global capital nor an international financial centre in the nearest future.

Key words: international financial centre, transnational corporation, global economy, financial innovations, transformation.

Підписано до друку 11.03.2019 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А009-19. Тираж 150 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua